

Methodologische verduidelijkingen m.b.t. de rekeningen van de overheid

Sinds 2001 bestaan er op Europees vlak twee officiële definities van het financieringssaldo van de overheid: het financieringssaldo opgesteld in het kader van de buitensporige-tekortenprocedure, enerzijds, en het ESR 1995 financieringssaldo, anderzijds.

Bij het eerste wordt rekening gehouden met de netto-rentebetalingen voortvloeiend uit swap-overeenkomsten en rentewaarborgcontracten. Vanuit het oogpunt van het Europese toezicht op het verloop van de overheidsfinanciën van de verschillende EU-landen (de procedure inzake buitensporige overheidstekorten en de evaluatie van de stabiliteitsprogramma's) is deze notie de belangrijkste, reden waarom ze in het deel «Commentaar» wordt benadrukt.

Maar in termen van nationale boekhouding worden de netto-rentewinsten voortvloeiend uit dergelijke financiële transacties sinds 2001 niet langer in aanmerking genomen: m.a.w. om de coherentie in de nationale rekeningen te verzekeren (o.m. met de rekeningen van de andere sectoren) wordt er in het ESR 1995 financieringssaldo dus abstractie van gemaakt. In het deel «Tabellen» hiervoor, dat beschouwd kan worden als een onderdeel van de gedetailleerde nationale rekeningen en tabellen 1995-2004 die eind september zullen worden gepubliceerd, zijn de reeksen opgesteld volgens de ESR 1995 definities.

Er zij aangestipt dat het verschil tussen beide definities enkel tot uiting komt in rubriek D.41 «Rentelasten» en in de grootheden waar de rentelasten een rol spelen (Uitgaven (TE), Brutobesparingen (B.86) en Vorderingensaldo (B.9)).

Deze publicatie wordt voorts vooral gekenmerkt door een relatief groot aantal methodologische aanpassingen, waarvan de gezamenlijke impact op het financieringssaldo evenwel zeer beperkt blijft (met uitzondering van het jaar 2002 minder dan 0,1 pct. bbp).

Naast de gewone revisie, die gebruikelijk is en voornamelijk betrekking heeft op de actualisering van de basisgegevens voor de recente jaren¹, wordt in deze versie van de rekeningen tevens de occasionele revisie 2005 uitgevoerd, een proces dat momenteel in verscheidene Europese landen aan de gang is. Occasionele revisies, die slechts om de 5 à 7 jaren worden doorgevoerd, vinden hun oorsprong in de toepassing van nieuwe concepten, de aanwending van nieuwe gegevensbronnen of betere ramingsmethoden. Het principe van occasionele revisies is een algemeen erkende praktijk ten einde de gebruikers van de nationale rekeningen, met inbegrip van de beleidsverantwoordelijken, niet jaarlijks te confronteren met inhoudelijke breuken in de reeksen.

1. Met betrekking tot de rekeningen van de overheid omvatten de gewone revisies ook de aanpassingen die nodig zijn om te voldoen aan eventuele nieuwe beslissingen van Eurostat over het tekort en de schuld.

In België slaat de occasionele revisie 2005 enkel op de ramingen tegen werkelijke prijzen, terwijl de metingen naar volume in het najaar van 2006 zullen worden aangepast (zie de publicatie «Nationale rekeningen, Deel 2, Gedetailleerde rekeningen en tabellen 1995–2004»).

Dit hoofdstuk beschrijft de elementen van de occasionele revisie 2005 die de rekeningen van de overheid beïnvloeden¹. In het eerste en het tweede deel worden respectievelijk een toelichting van de oorsprong van die wijzigingen en een overzicht ervan gegeven. Het derde deel bespreekt alle elementen van de revisie in detail. Andere methodologische elementen, die losstaan van de occasionele revisie 2005, komen in het vierde deel aan bod.

1. Occasionele revisie 2005: oorsprong van de revisies in verband met de rekeningen van de overheid

1.1 Door de Europese Commissie gevraagde aanpassingen

Overeenkomstig de verordening nr. 448/98 van de Raad van de EU en de verordening nr. 1889/2002 van de Commissie dient de toerekening van de indirect gemeten diensten van financiële intermediairs (IGDFI) voor het eerst te worden toegepast in 2005. De IGDFI vormen de vergoeding voor de dienstverlening van de financiële intermediairs waarvoor deze geen expliciete commissies aanrekenen. De IGDFI worden berekend als een marge, die wordt bepaald als het verschil tussen de werkelijk op deposito's ontvangen en op kredieten betaalde interesten en de interesten berekend op basis van een referentietarief dat een puur rentetarief zou vertegenwoordigen met uitsluiting van de risicopremies en de intermediatiedienst. Tot nu toe werden de IGDFI integraal toegewezen aan het intermediaire verbruik (van een fictieve bedrijfstak). Voortaan zal een expliciete toerekening aan de bedrijfstakken en de sectoren plaatsvinden, die sommige componenten van de finale bestedingen (consumptie, uitvoer, invoer) zal beïnvloeden. Een en ander zal een positief effect op het bbp uitoefenen. Op basis van ramingen over de periode 1995–2000 zou het gemiddelde bbp-niveau voor de EU-15 met ongeveer 1,3 pct. toenemen. Het overeenstemmende cijfer voor België zal iets hoger uitvallen.

Het bni-Comité van Eurostat, dat belast is met het toezicht op de berekening van het bbp en het bni, heeft ten behoeve van de lidstaten daarnaast een aantal transversale aanbevelingen geformuleerd, onder meer betreffende:

- de volledige registratie van de Britse compensatie (het Verenigd Koninkrijk betaalt minder terwijl alle andere lidstaten respectievelijk meer betalen voor de Europese begroting) in de overige inkomensoverdrachten met betrekking tot de vierde middelenbron, terwijl ze voorheen deels in de overgedragen BTW en deels in de overige inkomensoverdrachten werd geboekt;
- de raming van de afschrijvingen op wegen volgens een meer tussen de lidstaten geharmoniseerde levensduur;
- de uitbreiding, onder meer naar films, van de investeringen in originelen voor boeken en muziek.

Naast het verstrekken van transversale aanbevelingen kan het bni-Comité ook nog voorbehoud maken bij de ramingen van het bbp en het bni van een lidstaat. Met betrekking tot de Belgische overheidsrekeningen werd één enkel bezwaar geuit, namelijk de niet-toerekening van het

1. De andere elementen van de revisie, die geen verband houden met de rekeningen van de overheid, zullen eind september 2005 in de publicatie van de gedetailleerde nationale rekeningen worden uiteengezet.

zogenoemde «haveneffect», waarbij, bijvoorbeeld, de in grote zeehavens ontvangen douanerechten deels worden betaald door niet-ingezetenen, omdat ze in die havens hun douaneformaliteiten vervullen, zonder dat die verband houden met binnenlandse bestedingen.

1.2 Aanpassingen op initiatief van het INR

Het INR grijpt de occasionele revisie aan om in de nationale rekeningen een aantal wijzigingen aan te brengen teneinde zich nog beter te schikken naar de voorschriften van Eurostat.

De voornaamste aanpassing is de sectorale herklassering van de regionale maatschappijen voor openbaar vervoer, die voortaan worden opgenomen in de overheidssector in plaats van in de sector van de niet-financiële vennootschappen.

Een aantal pensioenfondsen en enkele andere regionale instellingen worden ook naar de overheidssector geherklasseerd.

Ten slotte hebben bepaalde methodologische verbeteringen met betrekking tot andere onderdelen van de nationale rekeningen eveneens geleid tot de herbehandeling van transacties die een invloed uitoefenen op sommige rubrieken van de overheidsontvangsten en -uitgaven, maar zonder dat dit een weerslag heeft op het financieringssaldo.

2. Occasionele revisie 2005: overzicht van de elementen met een impact op de rekeningen van de overheid

In de tabel 3 worden de verschillende elementen van de revisie 2005 opgesomd die betrekking hebben op de overheid en wordt aangegeven of ze een weerslag hebben op de overheidsontvangsten, de overheidsuitgaven en/of het financieringssaldo van de overheid. De tabel vermeldt tevens de instelling die het initiatief voor de methodologische wijziging heeft genomen, alsook vanaf welk jaar de wijziging in de overheidsrekeningen werd ingevoerd.

Zoals uit de tabel 4 blijkt, blijft de impact van de occasionele revisie 2005 beperkt. In procenten bbp wijzigt het financieringssaldo van de overheid met maximaal 0,1 pct. bbp. In de publicatie «Nationale rekeningen, Deel 2, Gedetailleerde rekeningen en tabellen 1995–2004» van eind oktober 2005 zal een artikel uitvoerig ingaan op de weerslag van alle wijzigingen op het bbp en op het bni. Aangezien het bijgestelde bbp niveau iets hoger zal liggen dan het huidige bbp-peil, vormen alle waarden van de in de tabel in procenten bbp uitgedrukte aggregaten maxima.

TABEL 3 SYNTHESE VAN DE METHODOLOGISCHE WIJZIGINGEN AAN DE OVERHEIDSREKENINGEN

Elementen	Initiatief	Invoering vanaf	Weerslag op		
			Totale ont- vangsten	Totale uitgaven	Saldo
1. Verdeling IGDFI	Eurostat ¹	1985	ja	ja	nee
2. Behandeling van de compensatie voor het Verenigd Koninkrijk	Eurostat ²	1985	ja	ja	nee
3. Verbruik van vast kapitaal	Eurostat ²	1989	nee	nee	nee
4. Originelen	Eurostat ²	2002	ja	ja	nee
5. Door niet-ingezetenen betaalde douanerechten (haveneffect)	Eurostat ²	1993	nee ³	nee	nee
6. Sectorwijziging van de pensioenfondsen van instellingen uit de overheidssector	INR ⁴	1995	ja	ja	ja
7. Sectorwijziging van de regionale maatschappijen voor openbaar vervoer (SRWT, TEC, De Lijn en MIVB)	INR ⁴	1991	ja	ja	ja
8. Sectorwijziging van "De Scheepvaart", "Waterwegen en Zeekanaal" en het "Office wallon des déchéts"	INR ⁴	1999	ja	ja	ja
9. Terbeschikkingstelling wegens persoonlijke redenen voorafgaand aan het rustpensioen	INR ⁴	1989	ja	ja	nee
10. Rekening van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens	INR ⁴	1985	nee	nee	nee
11. Herklassering van sommige belastingen	INR ⁴	1970	nee	nee	neen

1 EG-verordeningen 448/98 en 1889/2002

2 Bni-comité

3 Wijziging die geen invloed heeft op de overheidsontvangsten maar wel op de fiscale druk (zie punt 3.2 en 4.1)

4 Toepassing regels ESR 1995 en Handboek ESR 1995 overheidstekort en overheidsschuld.

TABEL 4 IMPACT VAN DE METHODOLOGISCHE WIJZIGINGEN OP HET FINANCIERINGSSALDO VAN DE OVERHEID ¹

(in miljoenen euro's)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Sectorwijziging van de pensioenfondsen van instellingen uit de overheidssector	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Sectorwijziging van de regionale maatschappijen voor openbaar vervoer (SRWT, TEC, De Lijn en MIVB)	-8	-3	-59	58	-244	39
Sectorwijziging van "De Scheepvaart", "Waterwegen en Zeekanaal" en het "Office wallon des déchéts"	-34	-59	-35	-68	-47	-28
Totaal	-43	-63	-95	-11	-292	10
p.m.: in pct. bbp	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0

1 -= verslechtering van het financieringssaldo, + = verbetering van het financieringssaldo

3. Occasionele revisie 2005: gedetailleerde bespreking van de elementen in verband met de overheidsrekeningen

In dit deel worden de aard van de methodologische veranderingen en de gevolgen ervan uitvoerig toegelicht.

3.1 De toerekening van de indirect gemeten diensten van financiële intermediairs

De financiële intermediairs rekenen hun cliënten uitdrukkelijk diverse commissies en kosten aan ter vergoeding van sommige van hun diensten. De meting van de productie en de consumptie van die diensten levert voor de nationale boekhouding geen praktische of conceptuele problemen op.

De financiële instellingen verlenen tevens intermediatiediensten waarvoor ze zich indirect laten vergoeden via hun intermediatiemarge, dat is het verschil tussen de ontvangen en de betaalde interesten. In dit geval wordt in de nationale rekeningen een indirecte maatstaf gehanteerd van de waarde van de diensten waarvoor de intermediair niet uitdrukkelijk een bedrag aanrekent, de zogenoemde «indirect gemeten diensten van financiële intermediairs» (IGDFI).

Tot nu toe, en in overeenstemming met het ESR 1995, werden de IGDFI niet opgesplitst naar gebruikende sector, wat impliceert dat de met de IGDFI overeenstemmende productie werd behandeld als een intermediair verbruik van een fictieve sector en dus niet in aanmerking werd genomen voor de berekening van het bbp.

In de nieuwe versie van de nationale rekeningen van eind september 2005 zullen de IGDFI, overeenkomstig de Europese verordeningen 448/98 en 1889/2002, worden toegerekend aan de van de diensten gebruik makende sectoren. Ze zullen dus worden behandeld als een intermediair verbruik door de vennootschappen en als een consumptieve besteding door de huishoudens, de overheid en de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens of een uitvoer. Die behandeling waarborgt dat bij de bepaling van het bbp en het bni rekening wordt gehouden met de IGDFI, net als met elke andere productie.

De IGDFI moeten worden berekend¹ op de deposito's bij en de kredieten verleend door de financiële intermediairs uit de sectoren overige monetaire financiële instellingen (S.122) en overige financiële intermediairs met uitzondering van verzekeringsinstellingen en pensioenfondsen (S.123). De reden daarvoor is dat enkel de interesten op die deposito's en kredieten onder controle van de financiële intermediairs staan en dus de vergoeding omvatten van de door deze laatste verstrekte intermediatiediensten¹. Dezelfde redenering geldt ook voor de deposito's bij en de kredieten verleend door de financiële intermediairs uit het buitenland.

1. Voorbeeld van de berekening van de IGDFI

Krediet van 100
Rente op het krediet: 5%
Referentietarief: 2%
IGDFI op krediet = $100 \times (5\% - 2\%) = 3$

Deposito van 100
Rente op het deposito: 1,5%
Referentietarief: 2%
IGDFI op krediet = $100 \times (2\% - 1,5\%) = 0,5$

Totale IGDFI = $3 + 0,5 = 3,5$

Als ir_e de door de overheid ontvangen effectieve interesten voorstelt, ie_e de effectieve interesten ten laste van de overheid, beide geregistreerd op basis van de vastgestelde rechten zoals dat in de rekeningen van de overheid hoort, en ir_r en ie_r dezelfde interesten berekend na verdeling van de IGDFI, en $P2_e$ en $P2_r$ het intermediair verbruik van de overheid vóór en na de toerekening van de IGDFI voorstellen, dan gelden de volgende vergelijkingen (voor zover geen enkele IGDFI negatief is):

$$ir_e < ir_r \quad ie_e > ie_r \quad P2_r = P2_e + (ir_r - ir_e) + (ie_e - ie_r)$$

Terwijl de toerekening van de IGDFI geen enkele invloed heeft op het financieringssaldo van de overheid, is dit wel het geval voor de consumptieve besteding van de overheid, die toeneemt met een bedrag $(ir_r - ir_e) + (ie_e - ie_r)$, voor de overheidsontvangsten, die stijgen met het bedrag $(ir_r - ir_e)$, en voor de rente-uitgaven, die afnemen met het bedrag $(ie_e - ie_r)$. Deze aanpassingen leiden tot een daling van het primaire saldo.

De IGDFI worden naar subsector van de overheid (Federale overheid, Gemeenschappen en gewesten, lokale overheid en wettelijke-sociale-verzekeringsinstellingen) opgesplitst op basis van de in de rekeningen van het financiële vermogen van de subsectoren geboekte kredieten en deposito's. Voor de opsplitsing naar bedrijfstak wordt verondersteld dat enkel de bedrijfstak Openbaar bestuur (sectie L van de NACE Rev.1) betrokken is.

3.2 De behandeling van de compensatie voor het Verenigd Koninkrijk

In het eigen-middelensysteem van de Europese Gemeenschap wordt aan het Verenigd Koninkrijk een korting toegekend: dat land betaalt minder, terwijl alle andere lidstaten meer betalen voor de Europese begroting. In de nationale rekeningen van die overige lidstaten werd de te betalen toeslag, de zogeheten correctie, compensatie of korting voor het Verenigd Koninkrijk, ofwel in de overgedragen BTW, ofwel in de vierde middelenbron (ook bni-middelenbron genoemd), ofwel gedeeltelijk in beide rubrieken geboekt. In België was dit laatste het geval, waarbij de compensatie voor het Verenigd Koninkrijk gemiddeld voor 90 pct. in de overgedragen BTW en voor 10 pct. in de vierde middelenbron werd geboekt.

Het bni-Comité stelde in 2003 vast dat die manier om de Britse correctie te boeken een invloed uitoefende op het bni van de overige lidstaten en besliste dat de Britse compensatie volledig moest worden geregistreerd onder de overige inkomensoverdrachten (D.75) bij de eigen vierde middelenbron van de Europese Gemeenschap.

In deze versie van de overheidsrekeningen wordt die beslissing inzake boekingswijze van de Britse correctie toegepast sinds 1985, het jaar waarin ze van kracht werd.

Aangezien de Britse correctie tot nu toe deels in de overgedragen BTW en deels in de vierde middelenbron werd geboekt, leidt de nieuwe methode tot een vermindering van het Belgische aandeel in de BTW van de Gemeenschap en tot een verhoging van het Belgische aandeel in de vierde middelenbron. Bijgevolg wordt in de Belgische rekeningen van de overheid een hoger BTW-bedrag opgetekend. De fiscale en parafiscale ontvangsten zijn dus ook groter, maar de fiscale druk blijft, ongeacht de definitie ervan (zie punt 4.1), onveranderd (de totale BTW, die gelijk is aan de som van de voor de overheidsbesturen geïnde BTW en de overgedragen BTW, verandert niet).

1. De IGDFI worden niet berekend op effecten omdat de rente op deze financiële instrumenten wordt bepaald door de markten, waarop de financiële intermediairs price takers zijn.

3.3 Het verbruik van vast kapitaal

Sinds 2003 heeft het INR een gedetailleerde methode toegepast om het verbruik van vast kapitaal van de overheid te berekenen. In de publicatie «Nationale rekeningen – Kapitaalgoederenvoorraad en investeringen 1970–2001» van februari 2003 wordt terzake het volgende vermeld:

«Tot op heden werden de kapitaalgoederenvoorraad (KGV) en de afschrijvingen van de overheid geraamd op basis van een vereenvoudigd accumulatiemodel, onder meer omwille van het gebrek aan voldoende lange en gedetailleerde investeringsreeksen. Het afgelopen jaar heeft het INR echter gedetailleerde retropolaties gemaakt van de overheidsinvesteringen. Dat maakt dat het vanaf 2000 mogelijk is om zowel de KGV als de afschrijvingen te ramen aan de hand van een gedetailleerde perpetual inventory method (PIM), met een log-normale overlevingsfunctie, die de realiteit veel dichter benadert dan het vroeger gebruikte model.

Aangezien de overheid een niet-marktproducent is, heeft de nieuwe ramingsmethode van de afschrijvingen een directe impact op de totale output van de overheid.» en

«Met de nieuwe methode zijn de gemiddelde levensduren voor de openbare besturen en per product (Pi7) als volgt:

- Pi1 = producten van de landbouw, bosbouw, visserij en aquicultuur: 3 jaar;*
- Pi2 = producten van metaal en machines: 15 jaar;*
- Pi3 = transportmiddelen: 8 jaar;*
- Pi4 = woningen: niet van toepassing;*
- Pi5 = andere bouwkundige en civieltechnische werken:*
 - 60 jaar voor aangekochte en nieuwe gebouwen;*
 - 65 jaar voor wegen;*
 - 70 jaar voor waterwerken;*
 - 60 jaar voor overige bouwwerken;*
- Pi6 = overige producten: 7 jaar;*
- Pi7 = software: 3 jaar.»*

Het bni-Comité is van oordeel dat de levensduur van de wegeninfrastructuur zich binnen een marge van 50 tot 60 jaar moet bevinden. Derhalve was de tot op heden toegepaste levensduur in de Belgische nationale rekeningen (65 jaar) te hoog.

Het verbruik van vast kapitaal van de andere bouwkundige en civieltechnische werken, met uitzondering van de gebouwen, werd vanaf het jaar 1989 herberekend aan de hand van de gedetailleerde methode met een log-normale overlevingsfunctie, rekening houdend met een gemiddelde levensduur van 55 jaar voor de wegen.

3.4 De originelen

Tot de immateriële vaste activa (AN. 112) behoren de originelen op het gebied van woord, beeld en geluid (AN.1123). Het bni-Comité vraagt dat de aanbevelingen inzake de behandeling van originelen worden toegepast en met name dat de dekking van de radio- of televisieprogramma's wordt verbeterd. Bepaalde uitzendingen kunnen immers worden aangekocht voor uitzending door andere zenders en moeten derhalve, conform het ESR 1995, worden toegerekend aan de productie.

Dit punt heeft ook betrekking op de overheidssector omdat de openbare radio- en televisie maatschappijen (RTBF, VRT en BRF) vanaf het jaar 2002 worden beschouwd als overheidsinstellingen en geconsolideerd worden met de Gemeenschappen en gewesten.

Op basis van de door de RTBF en de VRT verstrekte informatie dient een productie en een bruto-vorming van vast kapitaal te worden geboekt voor door de openbare radio- en televisiemaatschappijen gerealiseerde radio- of televisieprogramma's.

3.5 De door niet-ingezetenen betaalde douanerechten en het haveneffect

De douanerechten op de invoer vanuit landen die geen lid zijn van de Europese Unie worden betaald in het land waar de goederen worden uitgeklaard en niet in het land van bestemming. Aangezien Antwerpen een belangrijke haven is, ontstonden tal van invoer-uitvoer-ondernemingen in de omgeving ervan, met als gevolg dat de in België geïnde douanerechten relatief hoger zijn dan in de landen die niet over een directe toegang tot de zee beschikken¹.

De in de nationale rekeningen opgenomen in- en uitvoertransacties berusten op het nationale en niet op het communautaire concept². De invoer door niet in België ingezetene invoerders wordt niet in de Belgische nationale rekeningen geregistreerd en hetzelfde zou moeten gelden voor de door die invoerders betaalde douanerechten. Tot nu toe werd evenwel geen enkele correctie van dien aard aangebracht in de in België geïnde douanerechten, waardoor het Belgische aandeel in die communautaire belasting werd overschat.

Om te voldoen aan de wens van het bni-Comité, dat in 2003 heeft gevraagd te onderzoeken hoe de nodige correcties in de Belgische nationale rekeningen konden worden aangebracht, worden de douanerechten in de Belgische nationale rekeningen voortaan geregistreerd exclusief de door niet-ingezetenen betaalde douanerechten.

Dank zij een vergelijking van de nationale met de communautaire invoer kan een correctiecoëfficiënt worden berekend vanaf het jaar 1995³. Voor de jaren 1993 en 1994 vond een retropolatie plaats.

Ter herinnering, de aan de Europese instellingen overgedragen belastingen worden direct in de rekeningen met het buitenland geboekt en verlopen niet via de rekeningen van de overheid. Bijgevolg heeft de correctie geen weerslag op de totale fiscale en parafiscale ontvangsten van de Belgische overheidsbesturen, maar leidt ze tot een lager aandeel van België in de totale belastingen van de Gemeenschap. Daarentegen is het gedeelte van de geïnde communautaire belastingen ten laste van de Belgische ingezetenen begrepen in de fiscale druk, ongeacht de definitie die hiervoor wordt gehanteerd (zie punt 4.1); de correctie heeft dus netto als effect dat de fiscale druk in België licht terugloopt.

Een aan het haveneffect tegengesteld effect gaat uit van de door het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) gestorte uitvoerrestituties. De restituties die worden toegekend in het kader van de uitvoer van landbouwproducten naar landen die geen lid zijn van de Europese Unie, worden uitbetaald in het land waar de goederen worden uitgeklaard en niet in het land van oorsprong. Aangezien tal van Europese ondernemingen voor hun uitvoer gebruik maken van de haven van Antwerpen, brengt dit mee dat een deel van de vanuit België betaalde restituties wordt teruggestort aan de betrokken niet-ingezetene ondernemingen en derhalve geen steun aan de Belgische landbouwproductie vormt. Net als de door niet-ingezetenen betaalde douanerechten moet dat deel van de uitvoerrestituties uit de Belgische nationale rekeningen worden geweerd. Die correctie is reeds verscheidene jaren in de Belgische nationale rekeningen geïntegreerd.

1. Dat geldt ook voor de landen met luchthavens die internationale «hubs» voor vrachtovervoer zijn.
2. Het voornaamste verschil tussen het nationale en het communautaire concept betreft de behandeling van de niet-ingezetenen. In de gegevens volgens het nationale concept wordt geen rekening gehouden met de invoer- en uitvoertransacties verricht door in België BTW-plichtige niet-ingezetenen waarbij geen enkele ingezetene betrokken is. Transacties waarbij goederen worden teruggestuurd, blijven ook buiten beschouwing. Voor meer informatie, zie het artikel van de INR-publicatie «Statistiek buitenlandse handel, Maandbericht 2001-03».
3. Er zijn momenteel geen gegevens beschikbaar over de douanerechten per product volgens de nationale resp. de communautaire invoer. Een nauwkeurigere berekeningsmethode om het haveneffect te meten kan dus niet in het vooruitzicht gesteld worden.

3.6 Sectorwijziging van de pensioenfondsen van instellingen uit de overheidssector

Naar aanleiding van de analyse betreffende de overname door de Staat van het pensioenfonds van Belgacom is gebleken dat dit fonds moest worden beschouwd als een niet-autonoom fonds dat met Belgacom diende te worden geconsolideerd in de sector van de niet-financiële vennootschappen (S.11), en niet als een in de subsector verzekeringsinstellingen en pensioenfondsen (S.125)¹ te rangschikken autonoom fonds. Teneinde de Belgische nationale rekeningen in overeenstemming te brengen met het besluit van Eurostat, werd in de in oktober 2004 gepubliceerde versie van de nationale rekeningen een correctie aangebracht.

De conclusie in verband met het pensioenfonds van Belgacom kan worden veralgemeend tot meerdere pensioenfondsen die door openbare instellingen werden opgericht om de wettelijke pensioenen van het statutaire personeel te beheren.

De lijst van de desbetreffende pensioenfondsen werd opgesteld. Enkele fondsen moeten worden geherklasseerd in de sector niet-financiële vennootschappen (Pensioenfonds voor de rust- en overlevingspensioenen van het statutair personeel van VRT tot 2002, pensioenfonds van BIAC, Pensioenfonds Havenbedrijf Antwerpen, Voorzorgfonds Onze Woning, Voorzorginstelling Antwerpse Waterwerken) en twee fondsen moeten worden geherklasseerd in de overheidssector (Pensioenfonds voor de rust- en overlevingspensioenen van het statutair personeel van VRT vanaf 2002, Pensioenfonds van de Provincie Oost-Vlaanderen).

Gelet op de boekingswijze van de transacties van de pensioenfondsen in het ESR 1995, ligt hun financieringssaldo normaliter vrij dicht in de buurt van het evenwicht en heeft de herklassering vrijwel geen invloed op het financieringssaldo van de overheid. Aangezien de huishoudens worden beschouwd als de eigenaars van de reserves van zowel de autonome als de niet-autonome pensioenfondsen, werd immers een correctiepost ingevoerd om te voorkomen dat een eventueel verschil tussen de ontvangen bijdragen en de betaalde uitkeringen de besparingen van de huishoudens zou beïnvloeden. Deze post «Correctie voor mutaties in voorzieningen pensioenverzekering» (D.8) heeft een soortgelijk effect op de besparingen van de pensioenfondsen.

3.7 De sectorwijziging van de regionale maatschappijen voor openbaar vervoer (SRWT, TEC, De Lijn en MIVB)

Terwijl tot op heden de acht regionale maatschappijen voor openbaar vervoer (SRWT, TEC², De Lijn en MIVB) ingedeeld waren bij de sector van de niet-financiële vennootschappen (S.11), worden ze voortaan ondergebracht bij de overheid (S.13). Die wijziging wordt gerechtvaardigd op basis van het ESR 1995 en de aanbevelingen van het «Handboek ESR 1995 overheidstekort en overheidsschuld».

Om een entiteit in te delen bij de overheidssector, moeten achtereenvolgens de drie volgende vragen worden gesteld en moet het antwoord telkens positief zijn:

- is de entiteit waarvan sprake een institutionele entiteit ?
- is de entiteit een openbare entiteit ?
- maakt de entiteit deel uit van de niet-marktsector ?

Wat de eerste twee vragen betreft, is het antwoord voor de acht entiteiten duidelijk positief: het gaat om openbare entiteiten die rechtspersoonlijkheid bezitten, die over een zekere beslissingsautonomie beschikken ten opzichte van hun toezichthoudend ministerie en die een volledige boekhouding hebben.

1. De beslissing van Eurostat betreffende de overname van het pensioenfonds van Belgacom maakt expliciet gewag van het geval van niet-autonome pensioenfondsen (persbericht 26/2004 van 25 februari 2004).
2. Sedert 1991 coördineert en controleert de Société Régionale Wallonne du Transport (SRWT) de activiteiten van de 5 exploitatievennootschappen inzake gemeenschappelijk vervoer (TEC).

Dan blijft er nog de derde vraag. Doorgaans behoort een entiteit tot de niet-marktsector als de verkoopopbrengst minder dan 50 pct. van de productiekosten dekt. De termen verkoop en productiekosten moeten uiteraard worden begrepen volgens het ESR 1995 en niet volgens hun gebruikelijke wettelijke of administratieve betekenis. Het criterium wordt getoetst aan de hand van de aanbeveling van het Handboek ESR 1995 voor het overheidstekort en de overheidsschuld. Er is geen probleem om de productiekosten te bepalen: het betreft de personeelsbezoldigingen, de lopende aankopen van goederen en diensten, de afschrijvingen van materiële activa en de indirecte belastingen, na aftrek van de kosten die verbonden zijn aan de brutovorming van vast kapitaal voor eigen rekening. Voor de verkopen ligt het moeilijker. Terwijl de ontvangsten uit hoofde van aan de gebruikers verkochte vervoerbewijzen duidelijk verkoopopbrengsten zijn, moet de vraag worden gesteld of de stortingen van de gewesten aan de regionale maatschappijen voor openbaar vervoer wel degelijk verkopen zijn.

De exploitatiedotaties die de regionale maatschappijen voor openbaar vervoer ontvangen, bestaan uit forfaitaire bedragen, die worden bepaald in verhouding tot de kosten van de krachtens de beheerscontracten opgelegde verplichtingen (aanbod, hoeveelheid, kwaliteit). Die contracten voorzien tevens in indexeringsmechanismen. Het opleggen van nieuwe verplichtingen (bijvoorbeeld preferentiële tariefmaatregelen voor bepaalde groepen gebruikers) leidt normaliter tot de toekenning van supplementaire middelen. Volgens het Handboek zijn de exploitatiedotaties ten behoeve van de regionale maatschappijen aldus geen verkopen die in aanmerking moeten worden genomen voor het criterium van de 50 pct.

Het resultaat van de test van de 50 pct. toont aan dat deze maatschappijen niet-marktproducenten zijn en dat zij dus moeten worden ingedeeld bij de overheid (S.13).

Het geval van de SRWT, een holding en derhalve een entiteit waarvoor het criterium van de 50 pct. niet echt relevant is, verdient nadere aandacht. Een holding heeft immers bedrijfskosten, maar realiseert slechts een geringe omzet (doorgaans blijft die omzet beperkt tot enkele commissies). Een louter mechanische toepassing van het criterium van 50 pct. op de holdings zou er over het algemeen toe leiden dat zij worden ingedeeld bij de niet-marktentiteiten.

Volgens het Handboek worden holdings bij de niet-financiële vennootschappen ingedeeld indien zij het beheer hebben over een groep ondernemingen met als hoofdactiviteit de productie van niet-financiële diensten en bij de financiële vennootschappen indien zij het beheer hebben over een groep ondernemingen met als hoofdactiviteit de productie van financiële intermediatiediensten of van financiële hulpdiensten. Bij wijze van assimilatie geldt deze redenering mutatis mutandis ook voor een openbare entiteit die het beheer heeft over niet-marktentiteiten van de overheid: openbare holdings worden dus ingedeeld bij de overheid als zij het beheer hebben over een groep ondernemingen met als hoofdactiviteit de productie van niet-marktdiensten.

De SRWT is een holding die het beheer heeft over niet-marktentiteiten van de overheid en dient dus zelf te worden ingedeeld bij de overheid.

Aangezien het beheer van die entiteiten erop gericht is een resultatenrekening in evenwicht te kunnen voorleggen, sorteert die herindeling doorgaans slechts een gering effect op het financieringssaldo van de overheid als geheel.

3.8 Sectorwijziging van «De Scheepvaart» (DS), «Waterwegen en Zeekanaal» (WZ) en «Office wallon des déchet»

Deze drie regionale instellingen waren tot nog toe ingedeeld bij de sector van de niet-financiële vennootschappen (S.11), maar worden voortaan in de sector van de overheid (S.13) gerangschikt. Het resultaat van de test van 50 pct. wijst er immers op dat die vennootschappen niet-marktproducenten zijn.

3.9 Terbeschikkingstelling wegens persoonlijke redenen voorafgaand aan het rustpensioen

In de onderwijssector, zowel in de Vlaamse als in de Franse Gemeenschap, bestaat er een in het midden van de jaren tachtig ingevoerde bruggpensioenregeling, krachtens welke het onderwijzend personeel ouder dan 55 jaar er kan voor kiezen om wegens persoonlijke redenen ter beschikking te worden gesteld gedurende de periode voorafgaand aan de pensionering. Conform de definitie van werkgelegenheid volgens het ESR 1995, is besloten deze categorie van onderwijzend personeel uit de werkgelegenheidscijfers te weren en ze te beschouwen als niet-actief.

De vergoedingen van die ter beschikking gestelde en nog steeds door de Gemeenschappen betaalde leerkrachten dienen derhalve niet meer te worden opgenomen in de rubriek lonen (D.11), maar moeten worden gelijkgesteld met sociale uitkeringen die rechtstreeks worden verstrekt door werkgevers (D.623). Tegenover die sociale uitkeringen moeten toegerekende sociale premies t.l.v. werkgevers (D.122) worden geboekt.

3.10 Rekening van de instellingen zonder winstoogmerk (IZW's) ten behoeve van huishoudens

Van de occasionele herziening 2005 wordt gebruik gemaakt om de rekeningen van de instellingen zonder winstoogmerk (IZW's) t.b.v. huishoudens te verbeteren. Sommige correcties hebben een impact op de rekeningen van de overheid. In het geval van overheidsoverdrachten, wordt de tegenpartij meestal bepaald op grond van haar rechtspositie. Overheidsoverdrachten waarbij verenigingen zonder winstoogmerk (VZW's) betrokken zijn, worden vaak toegekend aan de sector van de instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. huishoudens (S.15), terwijl veel van die VZW's ingedeeld zijn bij de sector niet-financiële vennootschappen (S.11).

Zo is gebleken dat de maatregelen «projets régionaux d'insertion sur le marché de l'emploi» (PRIME) in het Waalse gewest en het «derde arbeidscircuit» (DAC) in het Vlaamse en Brusselse gewest, die erop gericht zijn rechtstreeks de werkgelegenheidscreatie te bevorderen, in hoofdzaak betrekking hebben op instellingen die marktdiensten verlenen en, bijgevolg, ingedeeld worden bij de sector niet-financiële vennootschappen (S.11) en niet bij de sector van de instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. huishoudens (S.15). De werknemers die onder de maatregelen PRIME en DAC vallen, zijn dus heringedeeld bij de sector niet-financiële vennootschappen (S.11), terwijl de overheidsoverdrachten ter ondersteuning van de loonkosten van die werknemers voortaan worden ingedeeld bij de niet-productgebonden subsidies (D.39) in plaats van bij de overige inkomensoverdrachten n.e.g. (D.75).

Uit het onderzoek naar de investeringsbijdragen die de instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. huishoudens (S.15) hebben ontvangen, is verder gebleken dat de bedragen die als dusdanig in de overheidsrekeningen worden geregistreerd, deels betrekking hadden op instellingen die tot de sector niet-financiële vennootschappen behoren (S.11). Een gedeelte van de investeringsbijdragen (D.92) werd derhalve overgedragen van de sector van de instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. huishoudens (S.15) naar de sector niet-financiële vennootschappen (S.11).

3.11 Wijziging in de classificatie van sommige belastingen

De opsplitsing van de regionale waterbelasting tussen productgebonden belastingen (D.21) en niet-productgebonden belastingen op productie (D.29) werd herzien op basis van aanvullende informatie afkomstig van de bevoegde regionale diensten.

Verder werd de belasting op de levering van effecten aan toonder (resp. de jaarlijkse belasting op de beursgenoteerde effecten) overgeheveld van de rubriek niet-productgebonden belastingen op productie (D.29) naar de rubriek productgebonden belastingen (D.21) (resp. naar de rubriek belastingen op vermogen enz. (D.59)).

Ten behoeve van een betere coherentie met de nomenclatuur van de belastingen in het ESR 1995, werden de successierechten overgeheveld van de subrubriek Buitengewone heffingen op activa of het vermogenssaldo van institutionele eenheden (D.91B) naar de subrubriek Belastingen op kapitaaloverdrachten (D.91A).

4. Andere methodologische elementen

4.1 Het begrip fiscale en parafiscale druk

In de publicaties van het INR is de reeks «Fiscale en parafiscale inkomsten» opgenomen. Het betreft de som van de directe belastingen (D.5), indirecte belastingen (D.2), werkelijke sociale premies (D.611) en vermogensheffingen (D.91). Er zij benadrukt dat deze reeks niet mag worden gelijkgesteld met het begrip fiscale en parafiscale druk.

In 2001 bereikten de Europese Commissie en de lidstaten een akkoord over de definitie van gemeenschappelijke indicatoren voor het meten van de heffingen van de overheid en van de Europese Unie¹. Vier indicatoren (gaande van een enge tot een ruime definitie) werden gedefinieerd. Wil men rekening houden met de diversiteit in de sociale-zekerheidsstelsels in de Europese Unie dan is de ruimste indicator, indicator nr. 4, het meest geschikt. Deze indicator stemt overeen met het begrip verplichte heffingen (de som van de belastingen en de sociale-zekerheidsbijdragen) dat wordt gebruikt in het Maandbericht van de Europese Centrale Bank.

Deze indicator wordt als volgt gedefinieerd (de codes tussen haakjes zijn de codes van het ESR 1995):

1. Zie ook Statistics in Focus nr. 13/2004 van Eurostat «Compulsory levies in the EU».

Indicator nr.4

- = Belastingen op productie en invoer (D.2), te betalen aan de overheid (S.13) en aan de instellingen van de Europese Unie (S.212)
- + belastingen op inkomen, vermogen enz. (D.5)
- + vermogensheffingen (D.91)
- + werkelijke sociale premies (D.61)
- kapitaaloverdrachten van de overheid aan de desbetreffende sectoren in verband met belastingen en sociale premies die zijn geheven, maar waarschijnlijk niet zullen worden geïnd (D.995)¹
- + toegerekende sociale premies (D.612), verschuldigd door de overheid als werkgever.

Anders dan de fiscale en parafiscale ontvangsten omvat indicator nr. 4 de aan de instellingen van de Europese Unie (S.212) te betalen belastingen op productie en invoer (D.2), en de toegerekende sociale premies (D.612), verschuldigd door de overheid als werkgever.

Het voordeel van indicator nr. 4 in vergelijking met de fiscale en parafiscale ontvangsten is dat hij onafhankelijk is van de verdeling van de indirecte belastingen tussen de overheid (S.13) en de instellingen van de Europese Unie (S.212)². Doordat hij de toegerekende sociale premies omvat, wordt hij ook niet beïnvloed door hervormingen van de sociale-verzekeringsregelingen³.

De tabel 5 toont de verschillen tussen de fiscale en parafiscale ontvangsten, enerzijds, en indicator nr. 4, anderzijds.

	2000	2001	2002	2003	2004
Fiscale en parafiscale ontvangsten					
- in miljarden euro's	111,8	115,1	119,5	121,6	128,6
- in pct. bbp	45,1	45,3	45,8	45,1	45,3
Indicator nr. 4					
- in miljarden euro's	119,1	122,7	127,2	129,5	136,6
- in pct. bbp	48,1	48,3	48,7	48,0	48,1

4.2 De financiën van de lokale overheid

De subsector van de lokale overheid omvat in hoofdzaak de 10 provincies, de 589 gemeenten, de 589 OCMW's en, sinds 2001, de 196 politiezones.

Bij gebrek aan een centrale gegevensverzameling op computer zijn de gegevens met betrekking tot de subsector van de lokale overheid afkomstig van extrapolaties die worden

1. Slechts een beperkt aantal landen maakt gebruik van de rubriek D.995. De overige landen (waaronder België) brengen de betreffende bedragen meteen in mindering van de ontvangsten.
2. De indicator wordt niet beïnvloed door de veranderingen van het aandeel van de BTW dat wordt toegewezen aan de Europese instellingen. Deze veranderingen zijn het gevolg van de hervorming van de financiering van de Europese Unie, die aanleiding geeft tot een verschuiving van de BTW naar bni-middelen.
3. De overgang van een «door de werkgever uitgevoerde sociale-verzekeringsregeling zonder fondsvorming» naar een regeling met een storting van de werkelijke sociale premies ten laste van de werkgevers heeft geen invloed op indicator nr. 4. De oprichting van het pensioenfonds van de eenheidspolitie is een voorbeeld van een dergelijke hervorming: vóór 2003 bestond er geen werkelijke werkgeversbijdrage voor de pensioenen van rijkswachters en federale politieagenten.

uitgevoerd op basis van steekproeven¹. De vorige peiling, in 2001, had betrekking op de jaren 1998 (rekeningen), 1999 en 2000 (begrotingen). Om te kunnen beschikken over recente gegevens die de economische realiteit weergeven, was het nodig in 2004 een nieuwe peiling uit te voeren met betrekking tot de jaren 2001, 2002 en 2003.

Sinds een aantal jaren worden alle rekeningen van de 308 gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap gecentraliseerd onder elektronische vorm: de rekeningen van de jaren 1998 tot 2002 zijn thans op CD-ROM beschikbaar.

De steekproef van 2004 werd derhalve doelbewust beperkt tot de groep van 80 gemeenten van het Waalse gewest (op 262 Waalse gemeenten) die reeds waren opgenomen in de peiling van 2001.

De 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden eveneens opgenomen.

De gegevens van de rekeningen van de gemeenten voor 2001 konden alzo worden verzameld. Voor het jaar 2002 zijn de ramingen met betrekking tot de gemeenten gebaseerd op de rekeningen voor de Vlaamse gemeenten en op de begrotingen voor de Waalse en Brusselse gemeenten.

Aangezien de rekeningen voor 2003 van de Vlaamse gemeenten nog niet beschikbaar zijn, berusten de ramingen voor het jaar 2003 op andere bronnen zoals de overdrachten van de toezichthoudende autoriteiten, de uitstaande bedragen van schulden en activa of de gegevens van de jaarlijkse studie van Dexia over de lokale financiën.

Doordat de boekhouding van de provincies en de OCMW's de afgelopen jaren is gewijzigd, wordt ze niet meer op dezelfde manier in heel België opgesteld. Omdat het bij gebrek aan middelen niet mogelijk was een peiling uit te voeren, waarvan de exploitatie zou moeten worden gedifferentieerd volgens de drie gewesten, dienden de gegevens via andere bronnen te worden verzameld (studies van Dexia over de lokale financiën en begrotingen van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten).

De gegevens van de 196 politiezones zijn afkomstig van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, die de data van de verschillende politiezones samenbrengt.

4.3 Wijzigingen aan de tabellen

4.3.1 Tabellen «1. Overzichtstabellen»

Als gevolg van de consolidatie van pensioenfondsen van instellingen die behoren tot de overheidssector, werd de rubriek Inkomensoverdrachten aan huishoudens en IZW's van de overzichtstabellen gewijzigd teneinde rekening te houden met het inkomen uit vermogen toegerekend aan polishouders (D.44) en de correctie voor mutaties in voorzieningen pensioenverzekering (D.8).

De tabel 6 toont een gedetailleerd overzicht van de ontvangsten en bestedingen die zijn opgenomen in de tabellen «1. Overzichtstabellen»².

1. Het INR is er zich van bewust dat er een lacune bestaat in het basismateriaal dat nodig is voor het opstellen van de rekeningen van de lokale overheid. Het INR en de Hoge Raad van Financiën hebben dit probleem gemeld aan de politieke overheden die bevoegd zijn voor de lokale overheid, teneinde hen er toe aan te sporen een oplossing voor dit probleem te zoeken.
2. Voor nadere toelichting bij de overzichtstabellen, zie de INR-publicatie «Nationale Rekeningen, Rekeningen van de overheid 1999».

4.3.2 Tabellen 2, 3 en 4

Aangezien de toerekening van de indirect gemeten diensten van financiële intermediairs (IGDFI) de rentelasten op de overheidsschuld beïnvloedt en om ervoor te zorgen dat de gebruikers van de statistieken kunnen blijven beschikken over de rentelasten op de overheidsschuld zonder rekening te houden met de IGDFI, werd de reeks «p.m.: Werkelijke interesten gestort aan de andere sectoren» opgenomen in de aanbodzijde van de tabellen «2. Rekeningen». Op dezelfde manier werd de reeks «p.m.: Werkelijke interesten afkomstig van andere sectoren» toegevoegd aan de gebruikszijde.

Als gevolg van de consolidatie van pensioenfondsen van instellingen die behoren tot de overheidssector, werd de rubriek «Inkomen uit vermogen toegerekend aan polishouders (D.44)» eveneens opgenomen in de tabellen «2. Rekeningen».

Voorts werden aan de tabellen «3. Belastingen en werkelijke premies per soort» reeksen toegevoegd met details voor de belastingen en de effectieve sociale bijdragen per categorie en per subsector. Het is de bedoeling om aan de hand van deze nieuwe reeksen meer gedetailleerde informatie te verschaffen met betrekking tot de verpakkingsheffing, de federale heffing op elektriciteit en aardgas, de belasting op de deelname van de werknemers in de winst of in het kapitaal van de vennootschap en de eenmalige bevrijdende aangifte (EBA).

Ook in de tabellen «4. Uitsplitsing van de sociale uitkeringen», die een detail geven van de verschillende sociale uitkeringen ten laste van de overheid, zijn er reeksen bijgekomen, namelijk die met betrekking tot de «Terbeschikkingstelling (leerkachten)» en het «Statutair personeel van BELGACOM».

TABEL 6 OVERZICHT VAN DE ONTVANGSTEN EN BESTEDINGEN DIE ZIJN OPGENOMEN IN DE TABELLEN 1.1 TOT 1.5

Rubrieken	Codes ESR 1995
Ontvangsten	TR
Fiscale en parafiscale inkomsten	D.5+D.2+D.611+D.91
Directe belastingen	D.5
Huishoudens	D.51p+D.59p
Vennootschappen	D.51p+D.59p
Andere sectoren	D.51p+D.59p
Indirecte belastingen	D.2
Werkelijke sociale premies	D.611
Vermogensheffingen	D.91
Toegerekende sociale premies	D.612
Ontvangen rente	D.41
Ander inkomen uit vermogen	D.4-D.41
Lopende inkomstenoverdrachten van de andere sectoren	D.72+D.74+D.75
Lopende verkopen van geproduceerde goederen en diensten	P.11+P.12+P.131
Fiscale inkomstenoverdrachten binnen de overheid (enkel wat de subsectoren betreft)	D.73p
Overige inkomstenoverdrachten binnen de overheid (enkel wat de subsectoren betreft)	D.73p
Kapitaaloverdrachten van de andere sectoren	D.9p-D.91
Kapitaaloverdrachten binnen de overheid (enkel wat de subsectoren betreft)	D.9p-D.91
Uitgaven	TE
Lopende uitgaven met uitsluiting van de rentelasten	
Beloning van werknemers	D.1
Intermediair verbruik en betaalde belastingen	P.2+D.29+D.51
Subsidies aan de bedrijven	D.3
Sociale uitkeringen	D.62+D.6311+D.63121+D.63131
In geld	D.62
In natura geleverd door marktproducenten	D.6311+D.63121+D.63131
Lopende inkomstenoverdrachten aan de huishoudens en IZW's	D.44+D.75p+D.8
Lopende inkomstenoverdrachten aan de vennootschappen	D.71+D.75p
Lopende inkomstenoverdrachten aan het buitenland	D.74+D.75p
Overdrachten van fiscale ontvangsten binnen de overheid (enkel wat de subsectoren betreft)	D.73p
Andere inkomstenoverdrachten binnen de overheid (enkel wat de subsectoren betreft)	D.73p
Rentelasten	D.41
Kapitaaluitgaven	
Bruto-investeringen in vaste activa	P.51
Andere netto-aankopen van niet-financiële activa	P.52+P.53+K.2
Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	D.9p
Kapitaaloverdrachten binnen de overheid (enkel wat de subsectoren betreft)	D.9p
Brutobesparingen	B.8b=B.8n+K.1
Vorderingensaldo	B.9= TR -TE
Primair saldo (enkel voor de gezamenlijke overheid)	B.9+D.41